

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON

TIL VA MADANIYAT

AMALIY FILOLOGIYA MASALALARI

2023 Vol. 2 (5)

www.aphil.tsuull.uz

MUNDARIJA **AMALIY FILOLOGIYA**

Луиза Самситова

Языковая личность как объект лингвистического исследования....4

Şamilova Günel

Təsəvvüflə bağlı yaranan bəzi frazeologizmlərin semantikasına dair.....13

QIYOSIY TILSHUNOSLIK

Саодат Мухамедова, Ханкиши Мамедов

Семантика поэтической структуры парадигмы «эввел-ахыр»
“начало-конец” азербайджанских, русских и узбекских пословиц..25

Do'smuradova Yulduz

Allusion and its essence, its place in intertextuality.....39

O'ZBEK TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISH

Oqila To'raqulova, Begam Karayeva

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasi.....46

Хуршида Кадирова

Два режима процесса обучения узбекскому языку в игровой
технологии57

Nozima Abduqodirova, Xurshida Kadirova

O'zbek tili fe'l zamonlarini o'qitishda elektron baza yaratish.....65

PSIXOLINGVISTIKA

Gulkhayo Sadikova

Psycholinguistic factors of reading comprehension in teaching a second
language.....77

LINGVOKULTUROLOGIYA

Yekaterina Shirinova, Gulbahor Iskandarova

Inson – madaniyatlar chorrahasida.....83

LINGVOPOETIKA

Nargiza Musulmanova

Badiiy matnning lingvopoetik tahlili: tarixi, metodologiya va tadqiqot
metodlari90

NAZARIY VA AMALIY ADABIYOT MASALALARI

Шоира Исаева

Новый подход к психологическим вопросам на уроках
литературы98

TAHLIL, TAQRIZ, SHARH, MUNOSABAT

Dilafruz Raxmatova

Ismatullo Rahmatulloning “Alifbe ta’limi” darsligi tahlili.....109

O'ZBEK TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISH**O'ZBEK TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA
O'QITISHDA LOYIHA TEXNOLOGIYASI**Oqila To'raqulova¹Begam Karayeva²**Abstrakt**

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasi asosida darsni tashkil etish, o'qituvchi va o'quvchining mas'uliyatini oshiradi. Loyiha texnologiyasi asosida tashkil etilgan o'zbek tili darslaridan asosiy maqsad darsning natijasi va samarasi. Buning zamirida o'quvchilarning so'z boyligini oshirish, ularga grammatik vositalardan mustaqil ravishda gap tuzib aytish, mustaqil ravishda fikr almasha olish va fikr bayon eta bilish, eshitilgan materialni idrok etish, shuningdek, axborot olish, voqea-hodisalarga o'z munosabatini bildirish tarzida muloqotga kirishish malakasini egallab borishi yotadi.

Mazkur maqolada o'quvchilarning o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'rganishida loyihaviy faoliyatdan foydalanish, o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasini qo'llash metodikasining amaliy jihatlarini, leksik yoki grammatik material, og'zaki nutqni loyiha ta'lim texnologiyasi asosida o'rgatish yuzasidan tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: *O'zbek tili, metodika, loyiha, loyiha texnologiyasi, xorijiy til, leksik material, grammatik material, og'zaki nutq.*

KIRISH

Bugungi kunda o'zbek tilini o'qitishda olib borilayotgan ishlarni takomillashtirishga doir qator tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Davlatimizda zamonaviy sharoitda asosiy e'tibor til o'rgatishning turli tarmoqlarini rivojlantirish, aholi, shu jumladan,

¹ To'raqulova Oqila Amirqulovna – pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent. Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-pochta: toraqulova@navoiy-uni.uz

ORCID: 0000-0002-7783-6418

² Karayeva Begam Xolmanovna – pedagogika fanlari doktori (DSc), Moskva davlat lingvistik universiteti.

E-pochta: karaeva_61@mail.ru

ORCID: 0000-0001-7793-6112

Iqtibos uchun: To'raqulova, O., Karayeva, B. 2023. "O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasi". O'zbekiston: til va madaniyat. Amaliy filologiya masalalari 2(5): 46-56.

o'quvchilarda o'zbek tilini davlat tili va xorijiy til sifatida o'qishga bo'lgan qiziqishni orttirish va o'rgatishning innovatsion shakl, metod va vositalarini ishlab chiqish muhim vazifa sifatida belgilangan.

Bu esa, ta'lim jarayonida o'quvchilarida loyiha texnologiyasini qo'llash asosida o'zbek tili darslarini tashkil etishning **pedagogik, metodik** interaktiv jihatlarini takomillashtirish, darslarni loyihalashtirish, loyihaviy faoliyat orqali interaktiv amaliy darslarni tashkil etish asosida o'quvchilarda o'zbek tili darslariga bo'lgan qiziqishni tarkib toptirishning metodik shart-sharoitlarini ishlab chiqishni taqozo etadi.

ASOSIY QISM

Amerikalik o'qituvchi va faylasuf John Dewey XX asrning boshlarida Amerika Qo'shma Shtatlarida loyiha atamasi paydo bo'lishida, keyin loyiha treningi muammolar uslubi deb nomlanishida asoschilardan edi. John Dewey maktab o'quvchilari uchun tanish va muhim bo'lgan texnologiyani taklif qildi. Ushbi texnologiyada bolalar harakat qilishadi. Olib boriladigan darsning ahamiyati qanchalik katta bo'lsa, bola uchun bu vazifani o'rganishi yanada muhimroq. Loyiha treningi texnologiyasini qo'llash bilan bog'liq bo'lgan metodologiyani amerikalik o'qituvchi davom ettirdi. O'qituvchining fikriga ko'ra, o'quvchi rol bajarishi kerak, ya'ni (maslahatchi) o'quvchining fikrini to'g'ri yo'nalishga olib borishi va bajarilgan ishning muhimligini isbotlashi kerak.

Ta'lim texnologiyalaridan loyiha (loyiha tayyorlash) rus pedagogika maktabining vakillari orasida qiziqish uyg'otdi. Amerikalik John Dewey ta'limning ilg'or harakatlarida ham eng yaxshi ta'limni o'rganishni o'z ichiga oladi, deb ishongan [Dewey, 1897, 77-80].

XX asrning boshlarida o'qituvchi S.Tatskiy boshchiligidagi bir guruh tadqiqotchilar boshlang'ich maktabda loyiha tayyorlash texnologiyasini taqdim etdilar. Yevropa mamlakatlarida ushbu texnologiya asosidagi ishlar yaxshi natijalar bera boshladi. Angliya, Belgiya, AQShda asta-sekin zamonaviy loyiha tayyorlash texnologiyasi bolani atrofdagi haqiqatga moslashtirishga imkon beruvchi amaliy vositaga aylandi.

XXI asr ta'limida loyiha texnologiyalari ko'pgina ta'lim tizimlarida keng qo'llana boshladi. Tanqidiy fikrlashning rivojlanishi barcha zamonaviy ta'lim texnologiyalarini o'z ichiga oladi. Loyiha texnologiyasi bo'yicha o'rganish o'quvchilarni mustaqil faoliyatga jalb qilish yo'li bilan ushbu muammoni hal qiladi. Muayyan vaqt davomida, guruhlar, juftliklar, yakka tartibdagi o'quvchilar o'qituvchi tomonidan

ularga berilgan ishni bajarishlari kerak. Buning natijasi aniq bo'lishi kerak - aniq muammoni hal qilish va amaliyotga to'liq tayyor bo'lishi kerak.

Amerikalik professor Kollings loyihalar bo'yicha o'z tasnifini taklif qildi.

1. Loyiha-o'yinlar. Ular orasida teatr namoyishlari, raqslari, turli o'yinlari mavjud. Bunday loyihalarning asosiy maqsadi maktab o'quvchilarini guruh faoliyatida ishtirok etishidir.

2. Loyiha - ekskursiyalar. Ularning maqsadi jamiyat hayoti, atrof -muhit bilan bog'liq ayrim muammolarni o'rganish.

3. Anahat loyihalar. Ular axborotni og'zaki nutq yoki musiqiy sheriklik (she'rlar, inshootlar, qo'shiqlar, musiqiy asboblarni ijro etish) orqali o'tkazish uchun mo'ljallangan.

4. Qurilish loyihalari. Ular amaliy ahamiyatga ega bo'lgan mahsulotni ishlab chiqarishni qabul qilishadi [<https://uz.atomiyme.com>].

Ta'limi boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tili darslari davomida ta'lim texnologiyasini joriy etish bo'yicha asosiy talablarni ko'rsatib o'tamiz. Loyiha texnologiyasi loyihaviy faoliyat tarzida ham tashkil etilib, quyidagilarni nazarda tutadi:

- Loyiyaning amaliy ahamiyati, muayyan muammolarni hal qilish qobiliyati;
- Natijalarni takrorlash imkoniyati;
- Loyiyaning aniq tuzilishi;
- O'quvchilarning loyiha bo'yicha mustaqil ishi;
- Tadqiqot muammolarini aniqlash, loyiyaning vazifalarini to'g'ri shakllantirish, ish uslublarini tanlash;
- Tadqiqot o'tkazish, natijalarni muhokama qilish, xulosalarni tuzatish.

Loyiha texnologiyasi zamonaviy ta'lim tizimlarida quyidagi maqsadlarda qo'llaniladi:

1. Kognitiv. Ular atrofdagi haqiqatni o'rganish, tabiat obyektlari bilan bog'liq masalalarni hal qilishni o'z ichiga oladi. Bu kabi maqsadlarni amalga oshirish o'quvchilarda axborot manbalari va laboratoriya uskunalari bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

2. Tashkiliy va faol. Ular mustaqil ishni rejalashtirish uchun ko'nikmalar shakllanishiga kiritilgan. Talabalar loyiha ustida ishlashda o'z maqsadlarini belgilashni o'rganadilar, ilmiy munozaralar ko'nikmalariga o'rgatadilar, kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

3. Ijodiy maqsadlar ijodiy faoliyatga bog'liq: modellash, dizayn.

O'quv jarayonining o'zi bolaning shaxsiy o'sishi va uni o'rganishga rag'batlantirishga qaratilgan faoliyatning mantiqiy asosiga qurilgan. Bundan tashqari, loyiha texnologiyasi har bir o'quvchining aqliy va fiziologik xususiyatlariga asoslangan o'quv jarayoniga kompleks yondashishga imkon beradi. An'anaviy darslar davomida o'quvchilar tomonidan olingan asosiy bilimlari loyiha tadbirlari bilan chuqurlashtirilishi va rivojlantirilishi mumkin. Loyihalashtirish eng samarali usul bo'lishi uchun, o'qituvchidan juda katta bilim, tajriba talab etadi. Ta'lim sifatini oshirishning yangi sharoitida sezilarli natijaga erishish zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni nazarda tutadi. Loyihalash texnologiyasi - metodlar va usullarning majmuyi sifatida "tabiiy muhitni" shakllantirish uchun real sharoitlarni yaratishga imkon beradigan asosiy kompetensiyalardir. "Tabiiy muhit" yaratish – o'qituvchining asosiy vazifasi, o'quvchilarning loyiha faoliyati tashkilotchisi. U shunchaki o'qituvchi emas, balki qiziqarli tashabbuslarning tashabbuskori, o'quvchilarning faolligini qo'zg'atuvchi, g'oyalar generatoridir.

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi muhim kasbiy va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan shaxsiy sifatlarga, kasbiy va tayanch layoqatlarga ega jahon standartiga mos, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashdir. Loyihaviy ta'lim texnologiyasi yuqorida qayd etilgan jihatlarni shakllantirishning asosiy usullaridan biri hisoblanadi.

Loyihaviy ta'lim quyidagi dolzarb ta'lim muammolarini hal etish imkonini beradi va davr talabiga mos keladi:

- ta'limni real hayotga yuqori darajada yaqinlashtirilgan vaziyatda amalga oshirishni ta'minlaydi;
- nazariy ma'lumotlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash va o'quvchilarni faol mustaqil -bilish jarayoniga jalb etish imkonini beradi;
- kasbiy va tayanch layoqatlarini shakllantirish va rivojlantirishni ta'minlaydi.

Dastlab loyiha, loyihaviy ta'lim tushunchalari mohiyatini aniqlashtirib olamiz:

-Loyiha (design - dizayn) – ba'zi murakkab ishlanmalarni yaratish bo'yicha hujjatlar yig'indisi.

-Loyiha (proyekt) – tushunchasi kengroq ifodalanib, ma'lum natija (loyihaning beqiyos mahsuli) ga ega maqsadli faoliyatni tashkil etish uchun biror-bir tashkiliy shaklni belgilash uchun foydalaniladi.

-Loyihalashtirish - ("loyiha" so'zidan) – real natijaga olib keluvchi, qat'iy tartibga solingan harakatlar izchilligini o'z ichiga oluvchi muammoni o'zgartiruvchi faoliyatni anglatadi.

-Ta'limdagi loyihalashtirish o'qituvchi tomonidan o'quvchining muammoni izlash, uni hal etish bo'yicha faoliyatni rejalashtirish va tashkil etishdan to (intellektual yoki moddiy mahsulotni) ommaviy baholash uchun uni hal etish usulini taqdim etishgacha mustaqil harakat qilishini ta'minlovchi maxsus (laboratoriya sharoitlarida) tashkil etilgan maqsadli o'quv faoliyatidir.

-Loyihaviy ta'lim - ta'lim modeli bo'lib, unda o'qituvchi tomonidan loyihalash ko'rinishiga ega, muammoni izlash, uni tadqiq etish va hal etish, muayyan, beqiyos, shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatga ega natija (mahsulot)ga erishish, uni ommaviy taqdim etish va jamoatchilik tomonidan baholanishini tashkil etish va rejalashtirishni anglatuvchi, mustaqil o'quv faoliyati tashkil etiladi.

Loyihalashtirishning umumlashgan algoritmini bajarish qobiliyati:

- g'oyani ilgari surish;
- muammoni ko'rsatish, maqsadni belgilash va uni hal etish vazifalarini ifodalash;
- natijaga erishishning qulay usul va vositalarini asosli tanlash;
- hamkorlikda ishlashni rejalashtirish va loyihadagi majburiyatlarni taqsimlash;
- natijalarni rasmiylashtirish; ularning umumiy taqdimotini o'tkazish;
- o'z-o'zini baholash va refleksiyaning amalga oshirish.

O'quv loyihaviy faoliyat tuzilishi va mazmuni: loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish, loyihaviy faoliyatni rejalashtirish, loyihaviy vazifalarni hal etish, mahsulotni rasmiylashtirish, hisobot tuzish, natijalar taqdimotini tayyorlash, loyihaning ommaviy taqdimoti, himoyasi va bahosi, refleksiya, hisobot topshirish.

Loyihaning davomiyligiga qarab qisqa muddatli, o'rta muddatli, uzoq muddatli. Loyiha ishtirokchilarining soniga qarab yakka tartibda, kichik guruh, jamoaviy tartibda olib boriladi. O'quv loyihasi axborot, ma'lumot va tadqiqot maqsadlarida o'tkaziladi.

Axborot maqsaddagi o'quv loyihasida muammoning holati to'g'risida ma'lumot to'plash, uning tahlili, umumlashtirilishi, yoritilishi va muammoni hal etishning mavjud usullari va vositalari tasnifi, ularning ustunliklari va kamchiliklarini izohlash (asoslash) amalga oshirilib, o'quv loyihasi natijalari maqola, referat, ma'ruza, keys va

boshqa loyihalar mavzusi ko'rinishida bo'ladi.

Tadqiqot maqsadidagi o'quv loyihasi, tadqiqotni amalga oshirish, tadqiqot asosida muammoning asoslangan izohi, kelgusida rivojlanish uchun yangi muammolarni asoslash maqsadida amalga oshirilib, natijalar amaliyotga yo'naltirilgan maqsadni hal etish usullari va vositalarini ishlab chiqadi.

Hozirgivaqtda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan, jahon pedagogikasining ilg'or metodlaridan samarali foydalanish dolzarb masalalardan bo'lib, loyiha texnologiyasi ta'limning ilg'or usullarini o'zida mujassamlashtirgan. Loyiha texnologiyasi o'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda o'zbek tili fani o'qituvchisi o'quv mashg'uloti jarayonida mavjud tajribani o'zlashtirish va ta'limning barcha bosqichlarida qo'llashdek muhim vazifa turadi. Loyihalashtirish - oldindagi faoliyat modelini tuzish, mavjud sharoitlarda o'rnatilgan vaqt mobaynida yo'l va vositalarni tanlash uchun, maqsadga erishish bosqichlarini ajratish, ular uchun alohida vazifalarni shakllantirish, o'quv axborotini yetkazish vositasi va yo'llarini aniqlash usulidir. O'zbek tili ta'limini loyihalar usuli bilim va malakalarni amaliy qo'llash, tahlil va baholashni nazarda tutuvchi majmualar o'qitish usulini amalga oshiradi. Ta'lim oluvchilar yuqori darajada, boshqa o'qitish usullaridan foydalanishga qaraganda, rejalashtirishda, tashkillashtirishda, nazoratda, tahlil qilish va vazifani bajarish natijalarini baholashda ishtirok etadilar. O'quv loyihalar usuli ta'lim beruvchining ta'lim oluvchilarga muammoni, faraz, vazifalarni ifodalashda yordam beradi va tezkor boshqaradi.

Loyihalash ikki usulda - shaxsiy va guruhliy asosda amalga oshiriladi. Har ikki yo'nalishning ijobiy va afzallik xususiyatlari bor. O'zbek tili fanini loyiha asosida tashkil etilishi, ta'limning sifati va samaradorligini oshiradi, o'quvchilar loyiha ustida ishlashda loyiha rejasi asosida aniq maqsad uchun faoliyatlarini amalga oshiradi. Natijada qatnashchilarda loyihani bajarilishi o'zining faoliyatiga bog'liq ekani tushunchasini anglash yuqori mas'uliyat hissini yuzaga keltiradi; loyihaning barcha bosqichlarini bajarish jarayonida fikrning tug'ilishidan yakuniy refleksiya gacha o'quvchilar tajriba orttiradilar; o'quvchilarda eng muhim o'quv ko'nikma va malakalari (tadqiqotchilik, baholash, mustaqil fikrlash, mustaqil qarorlar chiqarish, taqdimot qilish) shakllantirish to'la boshqariladigan jarayonga aylanadi. O'quv loyiha faoliyatida o'quvchilarda tadqiqotchilik, ijodiy o'yin, axborot izlanish faoliyatlarni qamrab olib, ijtimoiy ehtiyoj, qiziqishlar hisobga olinadi, natijaga aniq yo'naltiriladi.

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasini qo'llash orqali o'quvchida fikrlash faoliyatini, tanqidiy fikrlashni, yangi bilim va qobiliyatlarni izlash va topish istagi zamonaviy insonning eng muhim xislatlari hisoblanadi. Loyihalashtirish asosida o'qitishning pedagogik texnologiyasi maktab o'quvchilari orasida ushbu fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan. Ta'limning loyiha texnologiyasining usullari individual o'z-o'zini bandligini va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadi. O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasini qo'llash asosida mustaqil ishning ahamiyati ortadi.

Bunday faoliyat zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Bu bizga bolalarning bilim bo'shliqlarini bartaraf etish imkonini beradi. Mustaqil faoliyat tarbiyaviy motivatsiyaga yordam beradi, materiallarni qayta ishlab chiqarish darajasidan (reproduktiv yondashuv) ijodiy o'rganishga o'tishga kafolat beradi. Darsda o'quvchilarni o'z faoliyatini rejalashtirishga o'rgatadi. Loyiha ta'lim texnologiyalari doirasida bolalar axborot manbalari (gazeta, jurnallar, internet) bilan ishlash qobiliyatiga ega bo'ladilar. Ushbu ko'nikmalar, ayniqsa, zamonaviy insonga kundalik ravishda tushayotgan katta miqdordagi ma'lumot hisobga olinadi.

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha texnologiyasini qo'llash asosida olib borilgan dars ekspertizasining aniq tizimi g'olibni xolisona aniqlashtirib qolmay, loyihaviy faoliyatning sifatini xolisona baholash, loyiha ustida ishlash elementlari monitoringini yaratadi.

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda loyiha ta'lim texnologiyasini qo'llash asosida olib borilgan dars ta'lim sifatini, samaradorligini oshirish, o'quvchilarni qiziqtiradigan o'yin shaklidagi darslarni maqsadli tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda axborot-kommunikatsiya vositalarining roli juda katta. Ularni qo'llash imkoniyatlari ko'لامي kundan-kunga kengayib, texnik vositalar o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda o'quvchilarga matnni to'g'ri o'qishni, mazmunini to'g'ri tushunishni o'rgatish va shu asosda ularning hayotiy bilimlarini yanada yuksaltirish, o'zbek tilidagi asarlar orqali his-tuyg'usiga ta'sir etish, shaxsini kamolotga yetkazish ishlari kabi muhim vazifalar o'qituvchining diqqat-e'tiborida bo'ladi. Har qanday dars turining asosiy mag'zida birinchi navbatda og'zaki nutq o'stirish mazmunini tashkil etadigan leksik-grammatik material turmog'i lozim [Yo'ldoshev, 2015, 3].

O'zbek tilini xorijiy til sifatida o'qitishda og'zaki nutq o'stirish maz-

munini tashkil etadigan darsni loyihalashtirish va quyidagi chizma doirasida tashkil etish maqsadga muvofiq:

DARSNING STRUKTURASI

1-chizma. Dars strukturasi

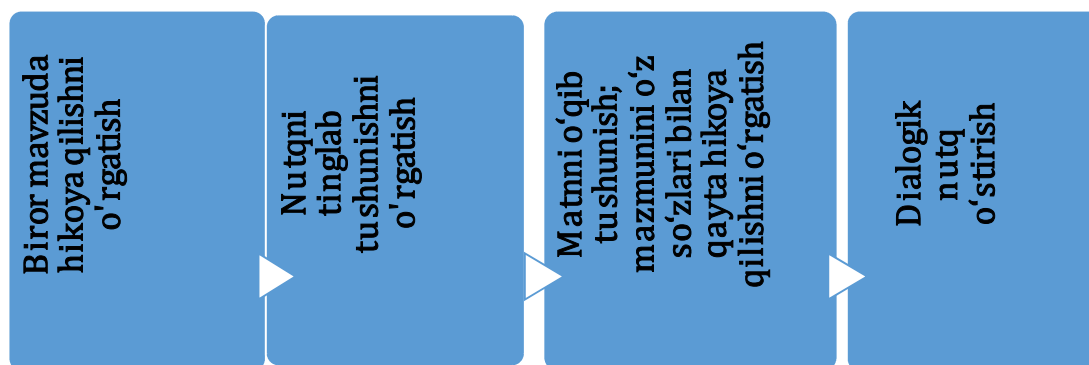
Chizmada ko'rsatilganidek, darsning markazida leksik va grammatik materiallarni o'rganish turadi. O'quvchilarga namuna asosida savol-javob qilishni (gap tuzishni), hikoyalashni, matnni o'qib mazmunini tushunish va qayta hikoya qilishni o'rgatish ham leksik-grammatik materiallarni faollashtirish, ham nutqning kommunikativ jihatlarini ustida ishlash, og'zaki nutqning yaxshi o'rgatishda natijalarga erishish maqsadi nazarda tutiladi.

Ikkinchi yo'nalishdagi loyihalashtirish gap tuzishda qatnashadigan grammatik vositalarni 2-9-sinflar bo'yicha didaktikaning osondan qiyiniga, oddiydan murakkabga tomon borish prinsiplariga amal qilgan holda loyihalashni ifoda etadi. Ushbu ko'rsatilgan loyihalashtirish darsning pishiq-puxta rejalashtirilishi, aniq maqsad sari yo'naltirilishini taqozo etadi.

Ikkinchi yo'nalishga xos (og'zaki nutq ustuvorligidagi) darslarning asosiy ish turlari quyidagi loyihalashtirish asosida o'tkazilishi maqsadga muvofiq:

LEKSIK YOKI GRAMMATIK MATERIALNI O'RGANISH; LEKSIK-GRAMMATIK MASHQLAR

Mustaqil ravishda gap tuzib, aytishga doir bilim va dastlabki ko'nikmalarni rivojlantirishga, yangi til hodisalarini dastlabki faollashtirishga qaratilgan mashqlar

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktab o'quvchilari «O'zbek tili» o'quv fani bo'yicha yetarli nutqiy ko'nikmaga, leksik-grammatik bilimlarga ega bo'lishlari, mustaqil ravishda o'zbek tilida muloqot malakasini egallashlari, til materiallari va vositalaridan yetarli hamda o'rinli darajada foydalana olish bilimiga ega bo'lishlari lozim. Bu esa o'z-o'zidan darslarni to'g'ri tashkil etish, o'qituvchi tomonidan interaktiv tarzda loyihalashtirishni talab etadi.

Adabiyotlar:

- Aleks Muur.* 2012. Ta'lim berish va ta'lim olish: pedagogika, ta'lim dasturi va tarbiya. Rutledj. Ikkinchi nashr. B-93-110.
- Dewey J.* 1987. Mening pedagogik e'tiqodim. Maktab jurnali, 54. B-77-80. <https://uz.atomiyme.com/maktabdagi-loyihalarni-oqitish-texnologiyalari/>
- Nell, J. John, Dewey.* 2005. Tajribali ta'limning otasi. Wilderdom.com
- R.Yo'ldoshev.* 2015. O'zbek tili o'qitish metodikasi. – Toshkent, 246 b.
- Рогова Г.В, Вережагина И.* 1988. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе. Пособие для учителя. — М.: Просвещение.

PROJECT TECHNOLOGY IN TEACHING UZBEK AS A FOREIGN LANGUAGE

Oqila To'raqulova¹

Begam Karayeva²

Abstract

In teaching the Uzbek language as a foreign language, organizing lessons based on project technology increases the responsibility of the teacher and the student. The main goal of the Uzbek language classes organized on the basis of project technology is the result and effectiveness of the lesson. The basis of this is to increase the students' vocabulary, to make them speak independently using grammatical means, to be able to exchange and express opinions independently, to perceive the heard material, as well as to receive information, to express their reaction to events. is to acquire the skill of communication.

This article discusses the theoretical and practical foundations of the methodology for using project technology in teaching Uzbek as a foreign language, the use of project activities when students study Uzbek as a foreign language, and the project in teaching Uzbek as a foreign language. Practical aspects of using the technology of the Uzbek language as a foreign language, lexical or grammatical material, recommendations for teaching oral speech based on project-based learning technology are described.

Keywords: *Uzbek language, methodology, project, project technology, foreign language, vocabulary, grammatical material, oral speech.*

References:

- Aleks Muur.* 2012. Ta'lim berish va ta'lim olish: pedagogika, ta'lim dasturi va tarbiya. Rutledj. Ikkinchi nashr. B-93-110.
- Dewey J.* 1987. Mening pedagogik e'tiqodim. Maktab jurnali, 54. B-77-80.
<https://uz.atomiyme.com/maktabdagi-loyihalarni-oqitish->

¹ *To'raqulova Oqila Amirqulovna* – doctor of philosophy in philology (PhD), associate professor. Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature.

E-mail: toraqulova@navoiy-uni.uz

ORCID: 0000-0002-7783-6418

² *Karayeva Begam Xolmanovna* – doctor of pedagogical sciences (DSc), Moscow State University of Linguistics.

E-mail: karaeva_61@mail.ru

ORCID: 0000-0001-7793-6112

For citation: Torakulova, O., Karayeva, B. 2023. «Project technology in teaching Uzbek as a foreign language». Uzbekistan: language and culture. Problems of applied philology 2(5): 46-56.

texnologiyalari/

Nell, J. John, Dewey. 2005. Tajribali ta'limning otasi. Wilderdom.com

R.Yo'ldoshev. 2015. O'zbek tili o'qitish metodikasi. - Toshkent, 246 b.

Rogova G.V, Vereshagina I. 1988. Metodika obucheniya angliyskomu yaziku na nachalnom etape v sredney shkole. Posobiye dlya uchitelya. — M.: Prosvesheniye.